

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

Ethicè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

Nec petitur sacris nisi tantum fama Poëtis. Imò etiam aliquid præter famam: nempe nummi. Conqueritur non uno loco Bilbilitanus Olor, raras spirare *Cygnis*, seu Poëtis, Favonios: lib. 1. Epig.

----- circum pulpita nostra

Et steriles cathedras basia sola crepant.

Id est, præter laudem, acclamationes, & oscula nihil nostra poësi referimus. Et lib. 10.

Pullo Mævius alget in cucullo;

Cocco mulio fulget incitatus.

Cucullus pars vestis à tergo pendentis, quo tegitur caput, vulgò *cappa*, pauperum habitus, sicut & color paupertinus, hinc pullata paupertas, quæ *Mævium* Poëtam premebat, cum agaso, cui nomen *Incitatus*, coccinatus & purpuratus incederet. Favonij sunt Mecanates, unde ad Flaccum lib. 8.

Sint Mecanates; non deerunt, Flacce, Marones.

Neque mysterio vacat Poëtico, quòd Orpheus, cum à mulieribus foedè discerptus excessisset è vita in cygnum migrasse dicatur à Platone: quo indicatur, liberalium artium peritos famà super æthera ferri. Hunc volatum sibi auguratus est Horatius Carm. lib. 2. Od. 20.

Jam jam residunt cruribus asperæ

Pelles, & album mutor in alitem

Supernè, nascunturque leves

Per digitos, humerósque plumæ.

SYMBOLUM XV.

Python immanis draco. Sagittis Apollinis
confixus.

1. *Metam.*

Ethicè.

1. Python symbolum pigritiæ. 2. Stratum Ignavia. 3. Labor præceptorum & honos. 4. Cura filiorum.

Diffluente aqua Diluvij, cum cessantibus imbribus, suosque in alveos fluvijs se recolligentibus, prisca terræ redderetur facies, paruit

tuit illa quidem sed illuvie squalida, uda paludibus, limo obscena. Solum humidum ferventissimis *Solis* intepescens radijs, & quasi fermentatum, varia produxit animalia, partim antiquæ atque usitatæ speciei, partim planè nova & incognita; atque inter alia *Pythonem*, immensæ magnitudinis draconem, veneno noxium, & novis terræ incolis specie horrenda formidabilem. Hunc serpentem, è luto vel cæno genitum, cum is fugaret omnes, Apollo haud procul Parnassi montis radice, plurimis sagittis confixum interemit; qui mortuus contabuit, & in fœdam putredinem diffuxit, unde nomen traxit, nam *πύθω* putrescere significat. In grati animi monumentum: rei que gestæ memoriam Ludi sunt ab incolis Apollini instituti, qui *Pythij* à *Pythone* cognominati; in ijs victores esculeâ sunt coronâ donati.

Ethica.

Draconem hunc immanem nihil aliud esse putem, quàm *Ignaviam*, quæ inerti computrescit otio, ingentemque passim stragem, maximè in litteraria juventute edit: nec facilè vincenda, nisi Apollo Musarum Deus suam evacuet pharetram, & densis in bestiam jaculis pugnet. Magistrorum intelligo solertiam ac industriam, qui hortando, increpando, castigando non desistant, donec *Socordiam* ex animis adolescentum expellant atque interimant. Maffeus noster in hist. Indica, lib. 16. hoc monstrum representat per animal, quod Lusitani à re ipsa *Pigritiam* appellant. Est illud vulpeculæ magnitudine, rostro fœdo ad aspectum, unguibus ad digitorum similitudinem prominentibus: cervicem velat coma ex occipitio defluens, lento ventris adipe verrit humum, neque in pedes exurgit unquam; tam lentè denique movetur, ut quindecim ipsis diebus ad lapidis jactum continuo tractu vix prodeat; victitat arborum folijs, & in earum cacuminibus degit plerùmque: quarum in ascensu biduum circiter, tantundem in descensu ponit. Neque verò ad hortationibus aut minis, sed ne plagis quidem, fustibusve, vel tantillum de insita ignavia ac tarditate illud dimoveas. En typum pigritia genuinum.

I. (a) Quid enim fœditas rostri denotat, quàm os protervum & impudens, benèque monentibus obmurmurans? quid unguis excrecentes, & infusa cervici coma, quàm illuvies corporis, & impexi, illotique capitis horror? quid ventris adeps humum verrens, quàm voracitas hominum, otio & abdomini natorum? quid tarditas motus, & in-

K

curui

(a) *Python* Symbolum pigritia.

curui pondus corporis, quàm desidia ad nullum laborem erigenda? quid foliorum depastio, quàm vita sine fructu exacta? quid denique verbera incassum adhibita, quàm obstinata ignavorum vecordia, nullis vel præmiorum vel pœnarum stimulis excitanda? Sapientissimus regum pluribus locis hominem pigrum acriter exagitat, dum Proverb. 9. comparat mancipio pannis obsito, lacero, squalido, manibus compressis dormitanti, quem *Egestas* tanquam miles armatus obsidet. Et Proverb. 26. proponit eum accumbentem mensæ, manum sub axilla prementem, nec ad os applicantem, quòd gravem laborem in eo motu positum esse putet. Item ad labores omnes resitantem & pavitantem, ac dicentem. *Leo est in via, & leana in itineribus.* Præterea comparat agro tribulis & urticis obsito; nec non ostio in cardine suo stridenti, seque vertenti, quod piger facit affixus lecto; in quo licet volvatur & revolvatur, nihil tamen agit & promovet, stridorèmq; ac murmur edit, si ad opus faciendum excitetur. Hac de causa hieroglyphici pingunt acediam, quasi anum deformem, malè vestitam, sedentem, capite innixam in manum sinistram, quæ cubito incumbit, genibus, ac dextra tenet funem, sinistra torpedinem seu echeneidem, cum lemmate: *torpet iners.* *Anum*, quia senes sunt segnes; *malè vestitam*, quia *pigritia est nutritrix egestatis*, ut ait seneca lib. de benef. *Sedentem*, quia facit desides: *capite devexo & declivi*, quia *per torporem vires & ingenium desluunt*, inquit Isidor. lib. 2. soliloq. Tenet *funem*, quia *ligat homines*, facitque inhabiles ad operandum. Gestat *torpedinem* pisciculum, quia hic remoratur naves, siltitque in medio cursu, unde & *Remora* dicitur.

Sed ad Pythonem, cui nomen, ut diximus, à putredine; hunc Deus arcitenens

Mille gravem telis exhausta pœnè pharetra
Perdidit, effuso per vulnera nigra veneno.

Tantæ molis erat hoc monstrum interficere; quo non minùs horrida est *Pigritia*, quæ juxta Mantuanum

Sola sedens, oculòsque solo defixa, malignum
Crispa supercilium, pallens, impexa capillos,
Phthiriasin patiens, scalpit caput unguibus uncis:
Os immunda, manus illota, cadente saliva
Barba madet, pluit imbriferis de naribus humor,
Debilis, & longo pendens in pectora dorso,
Fauce tumet, levat angusto sub pectore ventrem

Utris

Utris ad exemplum, morbiq̄ue intercutis instar:
 Nil nisi terrenis haustum de facibus unquam
 Cogitat, annales veterum, dubiamque futuri
 Temporis ignorat sortem: non ulla latentes
 Cernere naturas, rerum causasque tueri
 Cura subit; subjecta oculis vix aspicit, ægrè
 Palpebras levat hærentes: humore tenaci
 Lumen habet: surdæ aures, vox languida, sermo
 Barbarus, obscuro verba interclusa palato &c.

II. (b) Ubi verò stabulatur portentum istud? ubi nascitur & alitur? In putredine, in palustri uligine cum Pythone. Transferas huc illud Jobi de *Behemotie* seu diabolo loquentis: *Sub umbra dormit in secreto calami, & in locis humentibus.* cap. 40. Per calamum intelligit arundinetum, quò latet abdita hæc bellua, quam *Pigritiam* interpretari licet; pigris enim, ignavis, & inertibus meritò pro symbolo applicatur arundo, quæ quolibet vento huc illuc agitur; & quamvis supernè sit cristata, medullâ tamen intus ac fructu caret. Sic desides & socordes aliquando forma corporis, aut generis nobilitate, aut fortunæ adventitijs bonis, veluti cristis superbiunt; quia tamen arundinum instar inconstantes ad nullam veram laudem aspirant, sunt omnium honestarum artium vacui, & in paludibus velut excrementum citò nascuntur, citò defluunt & pereunt. Et benè addit Jobus: *Sub umbra dormit; hoc enim pigrorum est negotium, dormire; in secreto, nempe inter plumas seu calamos.*

III. (c) Quid igitur facias, ut hunc Pythonem, Ignaviam aîo, conficias? Opus est jaculis Apollinis, hoc est, varijs industrij Præceptoris hortatibus, reprehensionibus, minis, etiam verberibus (nam mitioribus remedijs in obdurata, & desidiæ veterno oppressa capita plerumque minùs proficitur) donec *stultitia, quæ colligata est in corde pueri, virgâ disciplina fugetur*, quod monet Sapiens Prov. 22. Quò facit illud Psalmi 67. *increpa feras arundinis*, hoc est, bestias ignavas, ventres pigros, inter arundineta plumarum jacentes, excita, succute, exprobra, exagita, stimula, donec se moveant, & frugi fiant. Quò factò, restant *Ludi*, seu Honores, Pythij, Præceptoribus ac Magistris decernendi. In qua re Antoninus Imp. nobile paradigma grati erga Institutores animi proposuit, dum Magistrorum suorum imagines aureas domi habere, & eorum sepulchra floribus conspergere solebat.

K 2

IV. Py-

(b) Ignavia stratum. (c) Labor præceptoris & honos.

IV. (d) Python draco sagittis Apollinis trajectus admonet me alterius draconis seu serpentis, quem Alcon Cretensis, artis jaculatorie peritissimus confixit. Sedebat fortè Alcon venator inter densa dumeta abditus, feris insidias parans, quarum exitio jam paratum in arcu jaculum tetenderat: nec inde procul filiolus, nomine Phalarus, per herbas effusus, liberum in umbra captabat somnum; quando pater seu casu, seu mentis occulta divinatione, conversis illuc oculis, videt nigerrimum draconem geminato volumine circa pueri collum irrepsisse. Hic Alcon inter spem & metum hærens: cum res longiori consilio tempus non permitteret, statuit filium discrimini, etiam majore cum periculo, eripere, nec suberat aliud auxilium, quàm quod eminus adferri posset: scilicet serpentem in ipso gulæ complexu certo sagittæ jactu conficere, ut non modò puerum non læderet, sed ne tangeret quidem. Id quod feliciter successit.

----- Qui nato, serpentis corpore cincto
Plus timuit, dum succurrit: dum jactibus ipsdem
Interitum, vitamve daret; stabilémque teneret
Corde tremente, manum; totámque exiret in artem
Spe propiore metus, dans inter membra duorum
Unius mortem.

Qua narratione innuitur. 1. Puerum dormientem à serpente invasum esse:

Nimirum juventutis corruptela est otium, & à labore cessatio facillimè pravitatis venenum in eos diffunditur, qui somno & inertia se se permittunt. Deinde, parentis est attendere, quibus vitijs involvatur puerilis animus, ut præsentem ab eo perniciem sapienti consilio avertat. Serpens est improbus Socius, qui se familiariter imprudentis collo circumligat; serpens est lasciva puella, quæ molli amplexu natam ad meliora indolem stringit. Hic pater, hic mater officium suum faciat, pestem à filio aut filia divellat, viperam è sinu excutiat. Tertio, quod P. Daniel Bartholus in Geographia Politico-morali insinuat cap. 25. docetur ea dexteritate evibrandos esse reprehensionis aculeos, ut in culpam feratur correptionis mucro, non in hominem peccantem. Tam felix ictus non ab arte sagittaria profectus erat; nec sanè ille Alconis Venatoris, sed Alconis patris fuit. Amor esse magister debet, qui doceat, quibus telis instruenda lingua, qua lege moderanda poena. Sapiens commonitio tempori adhibita ex fatuo sapientem facit; importuna & in-

(d) Cura filiorum.

& interceptiva ex sapiente factum. Meminit hujus Alconis Virgilius
Eclog. 5. & Manilius lib. 5.

SYMBOLUM XVI.

Iupiter in taurum vertitur.

2. Metam.

Ethicè.

1. Libidinis furor. 2. Corpus decipit animum. 3. Custodia
pudicitiae.

Qualia scelerum monstra pro Dijs colerent antiqui Gentiles, va-
rijs commentis Poëta prodiderunt, in sui præsertim Jovis, Numi-
num supremi, flagitijs describendis non minùs impuri, quàm di-
ferri. Nota est fabula de *Europa* Agenoris Phœnicum regis filia, quam
rex ille Deorum flagitiosissimus in speciem bovis transformatus rapuisse,
& in Cretam insulam transvexisse fingitur.

Ethica.

I. (a) Inest fabulæ turpi doctrina pulchra; ostendere namque Com-
mentores ingeniosi voluere, quanta vis, æstus, & furor sit libidinis; quæ
ubi prævaluit rationi, ad nullum non dedecus atque turpitudinem rapit,
adeò, ut nonnunquam viri insignes, quasi è rationis humanæ domici-
lio exierint, non dubitent cum summa dignitatis & existimationis suæ
jactura frenos cupiditatis, brutorum in morem laxare; de quibus O-
vidius

Non benè conveniunt, nec in una sede morantur
Majestas, & amor. Sceptri gravitate relicta,
Ille Pater, Rectorque Deùm, cui dextra trifulcis
Ignibus armata est, qui nutu concutit orbem,
Induitur faciem tauri, mistusque juvenis
Mugit, & in teneris formosus obambulat herbis,

Hic igitur Jupiter, tantus ac talis, libidinis impotenti dominio
superatus, in *taurum*, animal lascivum, furibundum, & in Venerem

K 3

summo

(a) Libidinis furor.